

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне юридичне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-20-76

До реєстр. № 3946
(друге читання)

ЗАУВАЖЕННЯ

до проекту Закону України

**«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за викрадення, привласнення, збут підроблення документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану або використання завідомо підроблених таких документів»
(реєстраційний № 3946)**

У Головному юридичному управлінні розглянуто проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за викрадення, привласнення, збут підроблення документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану або використання завідомо підроблених таких документів», підготовлений Комітетом з питань правоохоронної діяльності для розгляду Верховною Радою України в другому читанні.

Як вбачається з пояснювальної записки, метою законопроекту є врегулювання питань, пов'язаних з деталізацією та чітким визначенням предмета кримінального правопорушення та посиленням кримінальної відповідальності за викрадення, привласнення, збут, підроблення документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану або використання завідомо підроблених таких документів. У зв'язку з цим законопроектом пропонується внести зміни до статей 357 «Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження» та 358 «Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів»

Кримінального кодексу України, а також доповнити Кримінальний кодекс України новою статтею 358¹, якою встановити кримінальну відповідальність за викрадення, привласнення, збут, підроблення документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, або свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану або використання завідомо підроблених таких документів.

За результатами аналізу тексту законопроекту вважаємо за необхідне зазначити таке.

1. Законопроектом пропонується доповнити диспозицію частини першої статті 357 «Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження» Кримінального кодексу України словами «важливих особистих документів». Водночас пропонується виключити частину третю цієї статті, що передбачає відповідальність за незаконне заволодіння будь-яким способом паспортом або іншим важливим особистим документом, а відповідальність за незаконні дії стосовно документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи її спеціальний статус, або свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану, встановити у новій статті 358¹ Кримінального кодексу України у межах самостійного складу кримінального правопорушення. Крім того, пропонуються зміни щодо визначення предметів відповідних складів кримінальних правопорушень. Так, поняття «паспорт або інші важливі особисті документи», яким оперує чинне кримінальне законодавство України, змінюється на «важливі особисті документи» та «документи, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, або свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану».

Така законодавча ініціатива, як вбачається із пояснювальної записки, ґрунтується на необхідності заміни застарілого терміна «паспорт» та врахування норм Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус», яким визначено перелік документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус. При цьому зазначено, що Кримінальний кодекс України потребує внесення змін з метою дотримання єдиної термінології.

Проте, оскільки під «важливими особистими документами» розуміються документи, які засвідчують важливі факти і події в житті людини, втрата яких суттєво ускладнює реалізацію її прав, свобод і законних інтересів та потребує значних зусиль для їх поновлення (зокрема, свідоцтва про народження, про смерть, проїзний документ дитини, посвідчення про державні нагороди чи присвоєння почесних звань, диплом про закінчення вищого закладу освіти, пенсійне посвідчення тощо), то за такого законодавчого підходу щодо використання поряд із поняттям «важливі

особисті документи» поняття «документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану», на нашу думку, суттєво ускладнить правозастосування запропонованих норм на практиці.

Так, у разі прийняття Верховною Радою України цього законопроекту як закону деякі важливі особисті документи (наприклад, свідоцтво про державну реєстрацію актів цивільного стану, посвідчення водія, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту тощо) мають визнаватися предметом складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 358¹ Кримінального кодексу України (в редакції проекту), а інші важливі особисті документи (наприклад, свідоцтво про народження, військовий квиток, трудова книжка тощо) – предметом складів кримінальних правопорушень, передбачених статтями 357, 358 Кримінального кодексу України. Проте такий законодавчий підхід, на наш погляд, не тільки ускладнюватиме належне розмежування одного важливого особистого документа з іншим, а й може призвести до помилок під час здійснення суб'єктами правозастосування кримінально-правової кваліфікації вчиненого.

2. Відповідно до запропонованих змін до частини першої статті 357 Кримінального кодексу України склад кримінального правопорушення, передбаченого цією частиною, доповнено таким предметом суспільно небезпечного діяння, як важливі особисті документи. Водночас частину третю цієї статті, якою встановлено відповідальність за незаконне заволодіння будь-яким способом паспортом або іншим важливим особистим документом, пропонується виключити. Проте, оскільки за умисне незаконне заволодіння документами, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану в будь-який інший спосіб пропонується встановити відповідальність у новій статті 358¹ Кримінального кодексу України, то за такого законодавчого підходу, відповідальність за незаконне заволодіння іншими важливими особистими документами в будь-який інший спосіб, ніж той, що передбачено частиною першою статті 357 Кримінального кодексу України, буде декриміналізовано.

3. Назва складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 358¹ Кримінального кодексу України (в редакції проекту), не повною мірою відповідає змісту цієї статті. Так, у назві йдеться про «викрадення, привласнення, підроблення, придбання, збут або інша передача підроблених документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану або використання завідомо підроблених таких документів», а у тексті статті 358¹ Кримінального кодексу України - і про такі альтернативні діяння щодо зазначених документів, як «умисне незаконне заволодіння ними в будь-який спосіб».

Разом з тим, відповідно до диспозиції частини першої цієї статті пропонується встановити кримінальну відповідальність за «викрадення, привласнення документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, або свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану, а також умисне незаконне заволодіння ними в будь-який інший спосіб». Проте за такого законодавчого підходу зазначене діяння може бути інкриміноване винній особі виключно у випадку, коли буде встановлено, що її умисел був спрямований саме на заволодіння таким документом. За відсутності умислу на заволодіння відповідним документом (наприклад, під час викрадення сумки, в якій, серед іншого, знаходився паспорт громадянина України) дії винної особи утворюватимуть склад відповідного кримінального правопорушення проти власності.

4. Також слід зауважити, що згідно з правилами нормопроєктування у тексті статті 358¹ Кримінального кодексу України (в редакції проекту) визначення предметів складів кримінальних правопорушень має надаватися в однині.

Узагальнюючий висновок: законопроект може бути прийнятий в другому читанні з урахуванням зауважень Головного юридичного управління.

Перший заступник
керівника Головного управління

А.НИЖНИК

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: НИЖНИК АРКАДІЙ ІВАНОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA10400000099385D00809AC201
Дійсний до: 15.10.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 07/02-2021/21737 від 27.01.2021

352588